

MONITOR CHIŃSKI

MAJ 2016

„Monitor Chiński” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualną sytuacją polityczną, gospodarczą i społeczną w Chinach, ze szczególnym naciskiem na działania Chin w regionie Europy Środkowej oraz działania zagraniczne chińskich władz lokalnych w prowincji Syczuan. Monitor opracował dr Bartosz Kowalski – analityk Ośrodka Spraw Azjatyckich.

MONITOR CHIŃSKI

MAJ 2016

I. WYDARZENIA SZCZEBLA CENTRALNEGO

10 maja: rekordowy poziom chińskich inwestycji zagranicznych (OFDI). Według danych przedstawionych przez szwajcarską grupę finansową UBS, w ciągu pierwszych pięciu miesięcy tego roku, chińskie OFDI wyniosły 111 mld USD, bijąc wynik za cały rok 2015, w którym inwestycje zagraniczne osiągnęły, dotychczas rekordowy, poziom 108 mld USD.

20 maja: nowa prezydent Tajwanu Tsai Ing-wen zaprzysiężona. W przemówieniu inauguracyjnym „Chiny” nie padły ani razu, natomiast dużo uwagi poświęcono „niezależnieniu gospodarki od jednego rynku” oraz wielokulturowej tożsamości Tajwanu. Pierwsza kobieta prezydent w historii Tajwanu zapowiedziała również utworzenie Komisji Prawdy i Pojednania służącej rozwiązaniu kontrowersji z przeszłości aby „historia już więcej nie dzieliła Tajwanu”.

23-25 maja: wizyta Xi Jinpinga w Heilongjiangu. Pobyt przewodniczącego ChRL był okazją do podkreślenia ważnych problemów dotyczących Północny-Wschód (*Dongbei*): bezpieczeństwa żywności, ochrony środowiska oraz rewitalizacji gospodarki regionu, którego pozycja jako bazy przemysłowej państwa zaczęła od końca lat 70. XX w. systematycznie maleć kosztem prowincji nadmorskich. Szczególnie dotkliwie jest zmniejszające się, wraz ze spowolnieniem gospodarki chińskiej, zapotrzebowanie na produkty sektorów przemysłowo-wydobywczych oraz nieefektywność rolnictwa. Alternatywą jest wzmocnienie przygranicznych relacji gospodarczych z Rosją oraz rozwój infrastruktury transportowej pod eksport w kierunku zachodnim (zachodnia część Rosji, Azja Centralna i

OFENSYWA SYCZUANU W EUROPIE ŚRODKOWO- WSCHODNIEJ

Sekretarz KPCh w

Syczuanie po wizycie w

Polsce odwiedził Czechy

i Rosję. Zapowiedziano

szereg chińskich

inwestycji, w tym m.in.

budowę terminala

kolejowo-towarowego w

Czechach.

Europa). W czasie inspekcji w mieście Fuyuan Xi Jinping zwrócił uwagę, że Chiny powinny zacząć przestawiać się na model „rolniczych spółdzielni produkcyjnych”. Wskazówkę Xi skomentował w opiniotwórczym piśmie „*Qiushi*”, profesor Deng Fengtian z Ludowego Uniwersytetu Rolniczego, sugerując że dotychczasowe rozdrobnienie rolnictwa w systemie „odpowiedzialności gospodarstw za produkcję” wyczerpało swój potencjał, pogrążając się w korupcji i nieefektywności.

31 maja: zwiększa się liczba udziałowców Azjatyckiego Banku Inwestycji Infrastrukturalnych. Szef AIIB Jin Liqun zapowiedział, że do końca 2016 r. liczba członków banku zwiększy się z obecnych 57 do 100.

II. CHINY I EUROPA ŚRODKOWO-WSCHODNIA

2-6 maja: wizyta ministra rolnictwa i rozwoju wsi Krzysztofa Jurgiewicza w Chinach. W stolicy Chin minister Jurgiel spotkał się m.in. z wiceministrem rolnictwa ChRL Qu Dongyu z którym rozmawiał o możliwościach wspólnych badań nad bezpieczeństwem żywności, ochronie roślin, wymianie naukowej oraz współpracy w ramach formuły „16+1”. Podczas wizyty polski minister zabiegał również o jak najszybsze uregulowanie procedur fitosanitarnych związanych z otwarciem rynku chińskiego na polskie produkty rolne – głównie jabłek, wieprzowiny i drobiu. Minister Jurgiel wziął również udział w spotkaniu z okazji święta 3. maja w ambasadzie RP, gdzie rozmawiał z ambasadorem Mirosławem Gajewskim oraz asystentem ministra spraw zagranicznych ChRL Liu Haixingiem. W dalszej części wizyty szef resortu rolnictwa RP odwiedził międzynarodowe targi SIAL w Szanghaju, których Polska jest krajem partnerskim.

4-5 maja: konferencja prezesów Sądów Najwyższych inicjatywy „16+1”. Spotkanie, którego tematem przewodnim było „Sądownictwo w Epoce Informatyzacji”, służyło przede wszystkim intensyfikacji wymiany doświadczeń między Chinami i państwami Europy Środkowo-Wschodniej m.in. w zakresie reform sądownictwa, transparentności, wykorzystania technologii informatycznych w sądach i alternatywnego rozwiązania sporów. Konferencja szefów Sądów Najwyższych została zwieńczona ogłoszeniem „Konsensusu z Suzhou”. Dokument ma stanowić podstawę rozwoju międzynarodowej współpracy sądowej państw EŚW i Chin. Zdaniem Xi Jinpinga, potrzeba ta wynika z pogłębiających się w ramach OBOR relacji handlowych państw-członków formuły „16+1”. Kluczowe deklaracje dotyczące transparentności, rządów prawa i niezależności sądownictwa są jednak odmiennie interpretowane przez Chiny i europejskich partnerów inicjatywy.

13 maja: spadek eksportu z Polski do Chin. Ministerstwo Rozwoju RP

przedstawiło wyniki w handlu zagranicznym za pierwszy kwartał 2016 r. Według wstępnych danych GUS, eksport towarów z Polski był wyższy ogólnie o 1,7% niż przed rokiem (43,9 mld euro). Wzrost w eksporcie odnotowano głównie na rynki Unii Europejskiej i poza unijnych krajów rozwiniętych. Jednocześnie niekorzystnie kształtowały się wyniki w eksporcie do krajów rozwijających się (poza WNP), za które w dużej mierze odpowiada spadek eksportu do Chin (o 10,5 %). Pogorszenie wyników w handlu z Chinami należy łączyć ze spowolnieniem gospodarczym i ograniczeniem zapotrzebowania tego kraju na wyroby metalurgiczne i produkty mineralne. To właśnie eksporcie tych towarów Polska odnotowała wyraźne spadki w porównaniu z rokiem ubiegłym (odpowiednio o 8,8% i 25 %).

13 maja: czwarty polsko-chiński dialog strategiczny na szczepku wiceministrów spraw zagranicznych w Warszawie. Delegacji chińskiej przewodniczył Liu Haixing, który spotkał się z podsekretarzem stanu w MSZ Katarzyną Kacperczyk i sekretarzem stanu w kancelarii prezydenta RP Krzysztofem Szczerskim. Strona chińska wyraziła zadowolenie z rozwoju stosunków wzajemnych, które od podpisania umowy o strategicznym partnerstwie w 2011 r. nabrały wyraźnej dynamiki. Natomiast gospodarze przyznali, że Chiny są najważniejszym partnerem Polski w Azji, wyrażając nadzieję na dalsze pogłębianie współpracy w ramach „Jednego Pasa, Jednego Szlaku” oraz „16+1”. Wymieniono również uwagi na temat sytuacji międzynarodowej: kryzysu ukraińskiego, problemów na Półwyspie Koreańskim oraz napięć na Morzu Południowochińskim.

16-17 maja: serbsko-chińskie konsultacje polityczne w Belgradzie. W ramach konsultacji asystent ministra spraw zagranicznych ChRL Liu Haixing spotkał się z prezydentem Tomislavem Nikolićem i premierem Aleksandarem Vučićem. Tematem rozmów było m.in. pogłębienie współpracy obu państw w dziedzinie budowy infrastruktury.

III. WIADOMOŚCI SYCZUAŃSKIE

30 kwietnia: z Kutna wyruszył pierwszy pociąg towarowy do Chengdu. Linia towarowa Syczuan-Europa w dalszej kolejności rozszerzy spektrum operacyjne na huby logistyczne we Francji, Belgii i Holandii. W 2016 r. na trasie z Chengdu do Europy ma zostać odprawionych 400 składów kolejowych. Za wybozem przez Chińczyków właśnie tego terminala przemawiało to, że leży na styku szlaków transportowych północ-południe oraz wschód-zachód, jest dogodnym miejscem konsolidacji europejskich towarów w drodze do Chin i ma rozwiniętą siatkę połączeń kolejowych (oprócz 21 krajowych, również do

Rotterdamu, Hamburga, Frankfurtu, a w planach do Francji i Węgier). Polska będzie zarabiać m.in. na części opłat celnych i podatkowych.

1 maja: wizyta sekretarza komitetu KPCh Prowincji Syczuan Wang Dongminga w Czechach. Sekretarz Wang spotkał się z naczelnikiem (hejtmanem) Kraju środkowoczeskiego Milošem Peterą z którym podpisał memorandum o rozwoju współpracy obu regionów na lata 2016-2018. Dokument przewiduje redefinicję dotychczasowych obszarów współpracy, zwłaszcza w zakresie handlu, współpracy gospodarczej, naukowej i technicznej, a także w dziedzinie kultury, sportu i turystyki. Strony zgodziły się, że ilość lotów między Chengdu powinna być docelowo zwiększona z obecnie jednego do trzech w tygodniu. Miloš Peter wyraził szczególne zainteresowanie rozwojem wymiany turystycznej, podkreślając, że na początku maja zostało uruchomione przedstawicielstwo turystyczne Syczuanu w Pradze, natomiast w czerwcu podobna instytucja reprezentująca Kraj środkowoczeski zostanie otwarta w Chengdu. Strona czeska oczekuje również napływu chińskich inwestorów do strefy przemysłowej w Nymburku. Szczególnie ważną dla obu stron dziedziną współpracy jest lotnictwo. Trwają prace nad ważnym projektem wspólnego opracowania samolotu D6 dla 6-8 pasażerów. Zdaniem Petera, czeskie firmy musiałyby uczestniczyć w projekcie w trakcie całego cyklu, czyli od rozwoju poprzez badania i testy, aż po produkcję seryjną. Przewidywane koszty rozwoju i certyfikacji samolotu wynoszą 3 mld koron (4,86 mld PLN). Większość wydatków ma pokryć strona chińska, a pozostałą część środków spółka będzie się starała pozyskać z funduszy europejskich. Przy okazji wizyty Wang Dongminga, chińska ambasador w Czechach Ma Keqing, wyraziła przekonanie, że Syczuan stał się liderem czesko-chińskiej współpracy regionalnej.

4 maja: wizyta Wang Dongminga w Kazaniu. Efektem wizyty jest ustanowienie „przyjaznych stosunków” pomiędzy prowincją Syczuan i rosyjską federacyjną republiką Tatarstanu. Relacje Syczuanu z Tatarstanem odbywają się w ramach chińsko-rosyjskiej formuły współpracy „Obszarów Biegów Dwóch Rzek” czyli prowincji (miast) środkowego i górnego biegu rzeki Jangcy oraz należących do Federacji Rosyjskiej republik (regionów granicznych) położonych wzdłuż rzeki Wołgi. Współpraca pomiędzy oboma podmiotami została zintensyfikowana w sierpniu 2015 r. w czasie 4. Szczytu formuły „Obszarów Biegów Dwóch Rzek”, którego Syczuan był gospodarzem. Podpisano wówczas dwustronne porozumienia o współpracy handlowej, naukowo-technicznej i kulturalnej. Sekretarz Wang określił Tatarstan jako ważne rosyjskie centrum akademickie i naukowo-technologiczne i bazę wydobywania surowców naturalnych i przemysłu. Potencjał Tatarstanu postrzegany jest również przez władze Syczuanu m.in. w kontekście produkcji wyposażenia wojskowego, przemysłu petrochemicznego i produkcji helikopterów.

4 maja: Syczuan utworzył fundusz Rozwoju Integracji Przemysłu Wojskowo-Cywilnego. Kapitał nowej instytucji wynoszący 10 mld RMB (5,9 mld PLN), będzie służył urynkowaniu produkcji wojskowej, wprowadzeniu specjalistów cywilnych i mechanizmów innowacyjności do produkcji wojskowej, przepływ technologii wykorzystywanych w armii do przemysłu cywilnego oraz wspólne prace w dziedzinie R&D obu sektorów.

KOMENTARZ

Trwa ofensywa międzynarodowa Syczuanu w Europie Środkowo-Wschodniej

Po kwietniowej wizycie sekretarza Wang Dongminga w Polsce, której efektem było podpisanie umowy o przyjaznych relacjach z woj. łódzkim, w maju podobne umowy związały Syczuan z Krajem środkowoczeskim i republiką Tatarstanu. Strona chińska przedstawia podmioty administracji Rosji, Polski i Czech jako przyjaciół prowincji Syczuan w Europie Środkowo-Wschodniej. Wizyta Wang Dongminga w Czechach zakończyła się podpisaniem memorandum o współpracy, którego założenia przewidują m.in. efektywniejsze wykorzystanie towarowego połączenia kolejowego Syczuan-Europa przez zbudowanie w Kraju środkowoczeskim europejskiej bazy logistyczno-transportowej dla towarów z Syczuanu. W kontekście połączenia kolejowego Łódź-Syczuan, które ma pełnić (podobną do przewidywanych dla Czech) rolę „bramy Syczuanu do Europy”, pojawiło się kolejne połączenie – z Kutnem. Zdaniem Wang Dongminga „Kutno będzie miejscem kompletowania pociągów z całej Europy a następnie wysyłania ich do Azji. Natomiast Łódź ma pozostać punktem dystrybuowania i konfekcjonowania towarów wysyłanych z Europy oraz przygotowania ich do dalszej odprawy do Chin”. Według założeń władz chińskiej prowincji, łódzka i kutnowska baza kolejowo-logistyczna będą ze sobą komplementarne.

Rekordowe chińskie inwestycje zagraniczne i odpływ kapitału

Strategia rządu chińskiego na rzecz zachęcania firm do „wychodzenia na zewnątrz” przynosi rezultaty pomimo szeregu regulacji mających na celu objęcie OFDI ściślejszym nadzorem kontroli państwa, które próbuje przeciwdziałać gorączkowej ucieczce kapitału. Do 10 maja Chiny zainwestowały (fuzje i przejęcia) za granicą już 111 mld USD czyli więcej niż w całym rekordowym pod tym względem 2015 r. Na koniec 2016 roku planowane jest sfinalizowanie rekordowej chińskiej inwestycji zagranicznej: China National Chemical Corporation przejmie za 43 mld USD szwajcarskiego potentata w branży agrochemicznej AG Syngenta. Odpływ kapitału z Chin utrzymuje się pomimo wzrostu poziomu rezerw walutowych, co może być związane z wpływem osłabienia dolara na zasoby chińskiego banku centralnego zgromadzone w euro

i jenach. Chińskie rezerwy walutowe rosły w kwietniu drugi miesiąc z rzędu, osiągając poziom 3,22 bln USD. Do lutego natomiast w ciągu 20 miesięcy spadały przez 18, uszczuplając rządowe zasoby o 791 mld USD.

Pod koniec pierwszej dekady XXI wieku Chiny stały się największym inwestorem w państwach rozwijających się. Od połowy lat 50. ubiegłego wieku Chiny prowadzą na obszarze globalnego Południa politykę, którą Willy Wo-lap Lam nazywa „modelem linii kolejowej TanZam” lub „dyplomacją *renminbi*”. Skrót myślowy nawiązuje do gigantycznego projektu, liczącej 1860 km linii kolejowej, łączącej port Dar es Saalam na wybrzeżu Tanzanii z śródlądową Zambią, która powstała przy pomocy Chin w pierwszej połowie lat 70. XX wieku. TanZam oddaje więc sedno dotychczasowego zaangażowania finansowego Chin w Afryce i Ameryce Łacińskiej, które co do zasady skupione było na inwestycjach w infrastrukturę i sektor energetyczny, często przy wykorzystaniu własnych materiałów oraz siły roboczej zarówno przy budowie, jak i obsłudze inwestycji. Poszerzeniu perspektywy ekspansji inwestycyjnej Chin na inne obszary: Azji Południowo-Wschodniej, Azji Centralnej i Europy Środkowo-Wschodniej służy strategia „Jednego Pasa, Jednego Szlaku” (OBOR). Zaplecze OBOR stanowią powstałe w 2014 r. z inicjatywy Pekinu instytucje finansowe: AIIB, BRICS Development Bank oraz Silk Road Fund. W kontekście polityki wewnętrznej ChRL, OBOR jest zdecydowanie bardziej ukierunkowany na rozwijanie prowincji, regionów autonomicznych i miast wydzielonych w Chinach Zachodnich i Środkowych. Obszary te są w stosunku do wschodniego wybrzeża nadal zacofane, co wynika ze strategii rozwoju państw przyjętej przez Deng Xiaopinga pod koniec lat 70. XX w., dającej priorytet w pozyskiwaniu inwestycji prowincjom nadmorskim. Zachodni kierunek inwestycji związanych z „Jednym Szlakiem, Jednym Pasem” wydaje się być w tym kontekście kontynuacją przez umiędzynarodowienie programu „Otwarcia Chin Zachodnich” (西部大开发, *Xibu Da Kaifa*). Zapoczątkowany w 1999 r. przez Jiang Zemina program skupiony był głównie na inwestycjach w infrastrukturę i sektory energetyczne, których rozwój miał zapewnić większą spójność nierównomiernie rozwiniętego państwa. W tej przestrzeni gospodarczej znajdują swoją nisze państwa regionu Europy Środkowo-Wschodniej, których potencjał wydaje się być najbardziej zbliżony do chińskich średniaków. W ten sposób zaangażowanie Polski i Czech w Syczuanie wydaje się być optymalne, oddając skalę możliwości współpracy państw EŚW z Chinami.

W ostatnich latach zachodzi równoległa istotna dywersyfikacja w kierunkach geograficznych inwestycji chińskich, które docierają również do państw rozwiniętych Europy (przede wszystkim Niemiec i Wielkiej Brytanii) i Ameryki (USA i Kanady). Zmiana ta spowodowana jest dążeniem firm chińskich do zwiększania konkurencyjności i zaawansowania technologicznego oraz zmieniającym się rynkiem konsumpcji wewnętrznej. Dotychczasowe,

ukierunkowane głównie, choć oczywiście nie wyłącznie, na surowce (środki produkcji) podejście inwestycyjne przenosi się na dążenie do pozyskiwania zaawansowanych technologii i marek, które po kryzysie finansowym w 2008 r. można nabyć – jak wskazuje się w raporcie Global Markets EY – „po okazyjnych cenach”. Inwestycje w innowacyjność mają przede wszystkim stanowić remedium na spowolnienie chińskiej gospodarki, co zostało wyraźnie zadeklarowane w czasie marcowej sesji chińskiego parlamentu. Rządową retorykę podchwycił najwyraźniej gigant w branży elektronicznej Huawei. Ta założona trzy dekady temu firma w ubiegłym roku zainwestowała w R&D 9 mld USD, przewyższając wydatki na rozwój Apple'a, którego zamierza zdystansować na rynku smartphone'ów w ciągu dwóch, trzech lat.

Kolejnym zabiegiem służącym zwiększeniu konkurencyjności chińskiej gospodarki jest restrukturyzacja państwowych przedsiębiorstw co przyczyni się do dalszego zmniejszania ich aktywności inwestycyjnej za granicą. Zmiana polityki inwestycyjnej jest w ostatnich latach bardzo wyraźna: ucieczka kapitału świadczy o zmniejszeniu wpływów rządu centralnego na gospodarkę. Od 2013 r. ponad połowę chińskich OFDI generują przedsiębiorstwa prywatne, a w 2014 r. chińskie OFDI zrównały się po raz pierwszy z poziomem zagranicznych inwestycji w Chinach. Według prognozy Ministerstwa Handlu ChRL, w ciągu najbliższych pięciu lat chińskie OFDI mają rosnąć w tempie 10% rocznie, przewyższając w tym samym okresie zagraniczne inwestycje w Chinach. W kontekście wyników inwestycyjnych za pierwsze pięć miesięcy 2016 r. to pierwsze założenie wydaje się być nader zachowawcze.

OŚRODEK
SPRAW
AZJATYCKICH

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

